

Türk İlaç Sanayininin 2023 vizyonu ve yerli ilaç

Cengiz Celayir

1949 yılında doğdu. 1972 yılında İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'ni bitirdi. Aynı fakültede kısa süreli akademik hayatından sonra İlaç Sanayinde Genel Müdür ve Yönetim Kurulu Başkanı olarak görev yaptı. Halen Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Türkiye İlaç Sanayi Sektör Meclisi Başkanı ve Türkiye İlaç Sanayi Derneği Yönetim Kurulu Başkanı olarak görev yapmaktadır.

Türkiye ilaç endüstrisinin 2023 vizyonunu gerçekleştirilmesi için belirlenen öncelikli alanlar düşünüldüğünde akla şunlar gelmektedir: Sosyal güvenlik sisteminin sürdürülebilirliği sağlanırken ilaç endüstrisinin de sürdürülebilirliğinin gözetilmesi ve ilaçta erişim sorunlarının oluşmasının engellenmesi ile endüstriye yönelik destek ve teşviklerle Türkiye ilaç endüstrisinin dünya ilaç üretimi ve ihracatından daha fazla pay alması sağlanmalıdır. Teknolojik imkânların gelişmesi ve artan yaşam kalitesine bağlı olarak uzun dönemde sağlıkta sürekli daha iyiye giden bir eğilim beklenmektedir. Son dönemde, hastalıkların küresel ölçekteki ağırlığı, bulaşıcı hastalıklardan bulaşıcı olmayan hastalıklara kaymaktadır. Diğer taraftan çocuk ölümlerinin önemli oranda azalması ve ortalama yaşam süresinin arttığı da bir gerçektir.

Toplam nüfusun ve yaşlı nüfus oranının artması, gelir düzeyinin yükselmesi, sağlık bilincinin gelişmesi, yeni sağlık teknolojileri ve sağlık hizmetlerine talebin artması gibi hususların etkisiyle tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de sağlık harcamalarının artması beklenmektedir. Artan sağlık harcamalarının sosyal güvenlik sistemi üzerinde yarattığı baskı, özellikle birçok gelişmiş ülkede olduğu gibi ülkemizde de görülmektedir.

Bu nedenle önümüzdeki yıllarda sosyal güvenlik bütçesinin daha rasyonel olarak belirlenmesi, ilaç sektörümüzün geleceği açısından büyük önem arz etmektedir. SGK verilerine göre 2010-2013 yılları arasındaki toplam sağlık harcamaları ve ilaç harcamalarını gösteren grafik aşağıda verilmektedir.

Ülkemizde, ilaçta en önemli satın alıcı bilindiği üzere kamudur. İlaç sektörü için, yasal düzenlemeler ve kamu alımlarıyla ilgili yapılacak değişiklikler hayati öneme sahiptir. Onuncu Kalkınma Planı döneminde ilaç sektörünün dönüşümüne yardımcı olacak politikalarla öne çıkanlar, kamu alımları, teşvikler ve yasal düzenlemeler ile ilgilidir. Kamu alımları kapsamında uygulanan politikaların, sanayide yurtiçi üretimi tam anlamıyla desteklediğini söylemek şu an için mümkün görünmemektedir. Kamu alım politikalarının yurtiçi üretimi teşvik edici yönde tasarlanması yerli ilaç sektörünün geleceği ve dışa bağımlılığı azaltması açısından önemlidir.

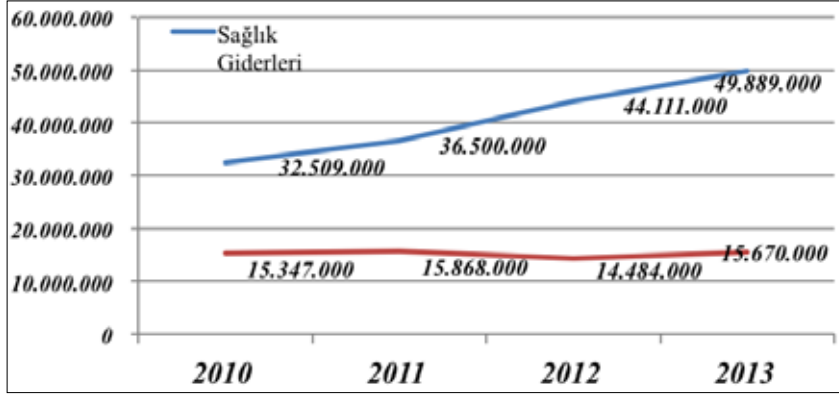
Yapılacak yasal düzenlemelerde, kamu ve üniversitelerin ilaç endüstrisi ile işbirliği içinde çalışabilmesi için gereken bilimsel ve yasal altyapı oluşturulmalıdır. Bu bakımdan Ar-Ge çalışmalarında yüksek katma değerli üretimi amaçlayan kümelerin oluşumuna

yönelik düzenlemelerin tamamlanması gerekmektedir. Ayrıca, temel bilimlere hizmet verecek, teknokentler için de bir çekim merkezi olabilecek ilaç Ar-Ge ekosistemini tetikleyecek ulusal bir araştırma laboratuvarı niteliğinde devletin mali desteği ve yönlendirilmesi ile oluşturulan bir enstitü kurulmalı, yeni bir ilaç molekülü geliştirilmesi ve bunun tüm Ar-Ge aşamalarının (klinik öncesi ve klinik çalışmalar) yapılması sağlanmalıdır.

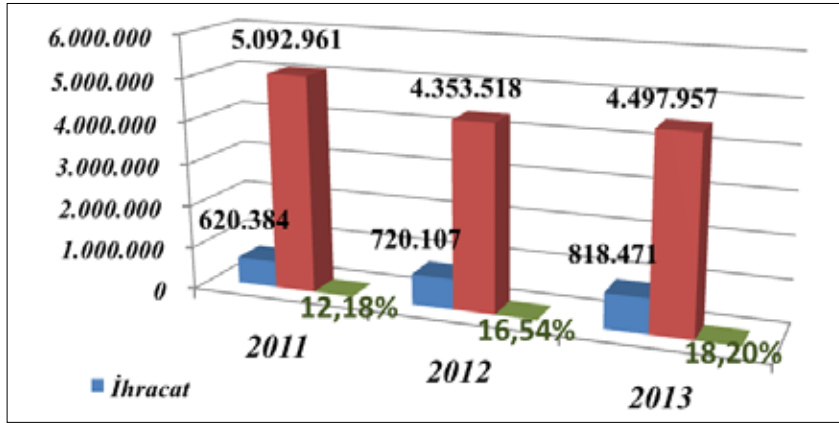
Türkiye ilaç sektörü son yıllarda hem tüketimde, hem üretimde önemli bir ivme kazanmıştır. Bu ivmenin ilaç ithalatı yönünde arttığı gözlemlenmektedir. Bu ivmenin Türkiye'de üretime yönlendirilmesi 2023 yılı vizyonu için oldukça önemlidir. Ülkemizin ilaç ve eczacılık ürünlerinde ihracatın ithalatı karşılama oranı oldukça düşüktür. 2013 yılı Ekonomi Bakanlığı verilerine göre ülkemizde ihracatın ithalatı karşılama oranı %18,2'dir. Durumu izah eden grafik aşağıda verilmektedir.

İlaç Sanayi Strateji Belgesinde ise 2023 yılında Türkiye'de tedavide kullanılan ilaçların %60'ının yerli üretim ile karşılanması hedeflenmektedir. Ancak 2008-2013 yılları arasında ilaçların satış değeri açısından imal-ithal oranları aşağıdaki tabloda görülmektedir. (Kaynak: TITCK

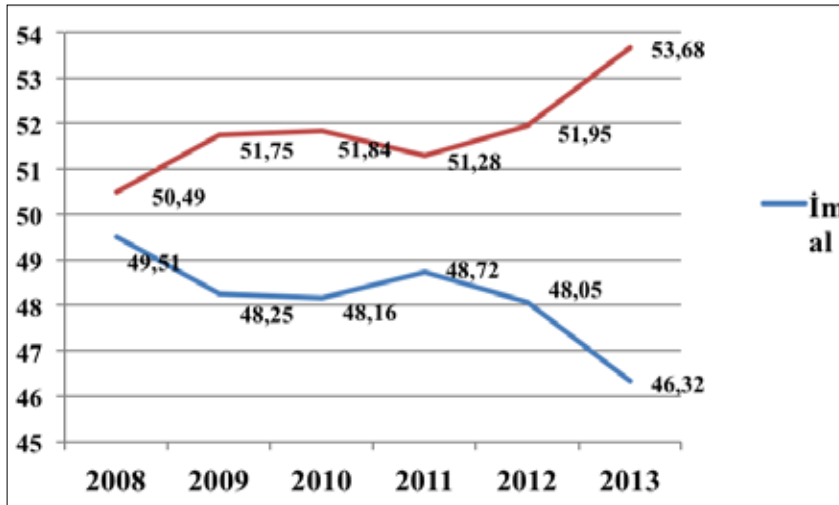
Grafik 1: Toplam Sağlık Harcamaları ve İlaç Harcamaları (2010-2013)

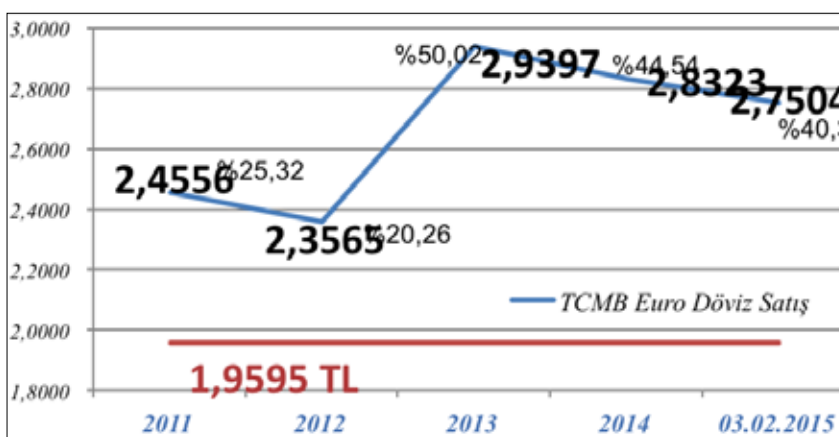
Grafik 2: Ülkemizde İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (2013)

Tablo 1: İlaçların Satış Değeri Açısından İmal-İthal Oranları (2008-2013)

Tablo 2: Yıl Sonu Kur Değerleri Baz Alınarak Yapılan Karşılaştırma (2009-2014)

- IMS Health 2008-2013) Tablodan da görüleceği üzere imal ilaçların pazar payı oranı gittikçe azalan bir ivme göstermektedir.

İnsan gücü başta olmak üzere, Ar-Ge odaklı altyapı çalışmaları desteklenmeli ve özendirilmelidir. Tedavide fark yaratan, katma değeri yüksek ilaçların üretilebilmesi için inovasyon çalışmalarının fiyat ve geri ödeme uygulamalarıyla desteklenmesi önemlidir. Türkiye ilaç endüstrisinin 2023'te üretim ve ihracat üssü olma vizyonu, hem Türkiye'nin hem de ilaç endüstrisinin temel hedefi olacaktır. İlaç endüstrisi bir yol ayrımındadır ve 2023 yılında ne durumda olacağına ilişkin politik bir tercih yapılmalıdır.

Sonuç olarak ilaç endüstrisi; kısıtlı kamu bütçeleri ve fiyat düşüşleri sonrasında sıkıntılı bir dönemden geçmektedir. Yeterli ilaç bütçesinin olmaması nedeniyle üretimde ciddi sorunlar yaşanmakta ayrıca sosyal güvenlik politikalarının şeffaf olmaması nedeniyle de sektör ciddi sıkıntılar yaşamaktadır. Buna ilave olarak, sabitlenmiş Euro kurunun kararnamede belirtilen şekliyle uygulanmaması nedeniyle de sektör önünü görememektedir.

Sabitlenmiş Euro (Fiyat kararnamesi gereği belirlenen Dönemsel Avro Değeri) rakamı 1,9595 TL'dir. Geçtiğimiz 5 yılın yıl sonu kur değerleri baz alınarak yapılan yukarıdaki karşılaştırmada da görüleceği üzere özellikle son 3 yılda güncel kur %40'ın üzerinde takip eden bir oranla seyretmektedir. İlaç fiyatları sabit kalmakta ve referanstan kaynaklanan düşümler ile geriye doğru gitmektedir. Fakat imalat maliyetindeki girdiler de sürekli olarak artmaktadır. (Enerji fiyatları, işçilik ücretleri, finans giderleri vs.) Diğer taraftan SGK tarafından ilaca ayrılan bütçe gelişmesi de rasyonel bir şekilde gerçekleşmemiştir ve bu durum endüstri adına sürdürülemez hale gelmiştir.

Yürürlükte olan yasa gereği geçtiğimiz 5 yıl içerisinde Dönemsel Avro Değeri, Fiyat Değerlendirme Komisyonu tarafından olağanüstü toplanarak günümüz ekonomik koşullarına göre değerlendirilmesi gerekmekte idi ancak bu rakam halen güncellenmemiştir. Artan ve yaşlanan nüfus, sağlık hizmetlerinde ve ilaca erişimde iyileşme, ortalama yaşam süresindeki yükselme gibi faktörler önümüzdeki dönemde ilaç tüketimini artıracaktır. Bu nedenlerle önümüzdeki dönemde sosyal güvenlik politikalarının daha şeffaf olması, ülkemizde ilaca ayrılan bütçenin daha gerçekçi bir şekilde belirlenmesi ayrıca fiyat kararnamesinin özüne ve lafına uygun olarak sektörün ihtiyaçları göz önünde bulundurulacak uygulanması gerekmektedir.